

... proti všeobecné destruktivitě a proti pomíjivosti času

Zpráva o práci Anny Luňákové

Čtenář: Martin Pšenička

Žánr je dohoda se čtenářem. Diplomová práce je neadekvátní název pro textovou plochu odevzdanou Annou Luňákovou. Neadekvátní proto, že zrazuje nebo přinejmenším nepomáhá dohodě, smlouvě, rozumění, které vyvstává jako neprůhlednost mezi plochou textu a plochou dění jeho smyslu, čtení tichého jiného. Dovolím si být jemně osobní, ostatně dění smyslu je věc tělesná, jak psával nedávno zesnulý Milan Jankovič. V počátcích naší sporadické emailové konverzace Anna o své práci hovořila jako o souboru esejů či myšlenkových konstelací, děsily mě i fascinovaly Anniny skromně velikášské plány, které působily – jak jsem napsal – jako moře. A moře to je, i když to jako název žánru asi neobstojí (i když román-řeka se uchytil). Jako tichý či ztišený čtenář jsem ochočoval moře (jak legrační, pošetilé a drzé) pojmem tvůrčí meditace, jež se vznáší a krouží nad otázkami divadla. Krystalizační osa ploch nacházela pro dění smyslu průraznější výrazivo – Anna v úvodu práce mluví o otevřené reflexi zásahu, který ji ušetřila divadelní věda a v naší návazné emailové výměně zpřesnila tento jemný pohled na přímou kritiku teatrologické lenosti myslet a především fenomenologicko-epistemologickou analýzu vztahu života k divadlu. To, že se autor zpravidla mýlí, jak už kdosi napsal, je jedna věc. A třebaže divák ví často více, i když si to leckterý tvůrce nemyslí, mýlí se občas i on (ostatně také autor). Většinou nám pomohou jiné plochy, nemotivovaně a aleatoricky se vynořivší za rohem – třeba tento: <https://www.youtube.com/watch?v=uZC-JpA4In8>. Na straně 84 Anna píše: „Nechci mít pocit, že někoho překonávám. Psaní je rozvíjení toho, co jsem kdesi zahlédla mezi písmeny. Chci vytvořit pole, ve kterém bude možné o těchto věcech mluvit snáz. Přeji si odstranit stud z řeči o věcech umění a o věcech vztahů. Když člověk chce mluvit o umění, o své tvorbě, o práci v této oblasti, včetně myšlenek, propadá se velmi rychle na půdu, kde musí obratně a rychle argumentovat proti universálním východiskům, které opanují tato místa. [...] Chci, aby myšlení, které používám a které používá mě, nemělo za překážku nevědomí. Chci, aby zmizel problém věčně nedostatečné informovanosti. Zvláště jako žena mám pocit, že bych měla být opatrná v tom, co říkám, a že se mi to

možná celé jen zdá a že je to celé možná složitější... Proč je to těžké – přetvářet a přetvářet se? Jít proti všeobecné destruktivitě a proti pomíjivosti času?“ Po třetím přečtení Anniny práce se nemůžu ubránit – asi opět chybné apropiaci – to, co čtu je zpověď, zpověď intimní, anebo svědectví zpovědi. Intimní zpověď nerovná se zde ubrečeně pasivní esoterické plutí, ale aktivně pokorný akt, nekompromisní, současně uřvaný, punkově nabubřelý, namyšlený a do sebe zahleděný, sem tam destruktivní a subverzivní, ale současně vášnivý, sebe-reflexivní, riskantní a zranitelný, protože bytostně zakoušený; intimní zpověď, která prorůstá napříč, bez binárních opozic vnějšek x vnitřek; život x umění; realita x fikce: „theatre is theory, or a shadow of it“ (Herbert Blau „Take Up the Bodies: Theatre at the Vanishing Point“): rubatová srostlina. Prorůstání lomozí, což bolí. Skrze samozřejmou znalost filozofie chce znesamozřejmovat, zneprůhledňovat, protože jen kýč-ideologie-fráze-pojmosloví jsou transparentní, průhlední, anebo se tak tváří s nohama na stole. Je to prorůstání, které riskuje, že si nabije. A samozřejmě, že si nabije. Lomození je to místy neúnosné a místy prázdně máchá křídly. Luňák je krásný dravec. Dravec, když loví, krouží, vznáší se nad svou kořistí, krouží pečlivě, tak ví, proč máchá křídly, je kořistí. (Abychom ovšem mohli kroužit, musíme nejspíš jen tak máchat naprázdno.) Mám velký problém s Anniným kroužením nad kořistí – protože tak je to od počátku formulováno, jako vyřizování si účtů – tedy nad jakousi anonymní divadelní vědou. Filozofie má pro Annu jména, divadelní věda má pouze Julia Gajdoše, sekundárně Jaroslava Vostrého a pedagogické duo teoretické průpravy na DAMU, a jakousi divadelní vědu. Neuráží mě to, nestojím na strážích u bran tohoto oboru, a doslova mě baví je destabilizovat (deontologizovat, destruovat, odpřítomňovat, oducentizovávat ...). Heideggerovská destrukce zde není jakási hra, je to povinnost, s jejíž absencí se tradice stává dramaturgií zapomnění! Celý ten Annin lov mi přijde zkrátka slabý, protože co je tohle za kořist? GIMME SOMETHING SUBSTANTIAL! A to při vší hrůze a skandálnosti institucionálního násilí, která je obsažena v poznámce pod čarou č. 13. Anebo o jakou divadelní vědu jde? A jde o ni vůbec? Není to absolutně zbytečně externalizovaný podnět ke zpovědi, která je – pardon, pro mě – především o dobrodružné výpravě, na jejímž konci je cosi jako moudrost tvaru, který otevírá, nebo prostě a jednoduše lisabonský příběh (mimochodem cenné jsou alespoň pro mě sebe-reflexivní náhledy na dialogické jednání)? Filozofie zde pak má šanci nebýt jízlivým filozofováním povyšujícím se nad přiblblé stádo tzv. divadelní vědy, ale krajinou, „vášni pro uvažování“ (s. 95) – však také Anna píše o protnutí filozofie

s divadlem jako finálním úkolu prvního. Dění smyslu je věc tělesná. Zde je snad možné chvilkové smíření navzdory...

Práce, již chápu jako zповěď charakterizovanou výše, se těžko hodnotí. Lze ji buď cele odmítnout, nebo cele přijmout. Je silná ve svém domě, naivně nezralá ve svém útoku na divadelní vědu, vášnivá ve svém hledání čehosi, co už mohlo být diskurzívně zformulováno, teoreticky zhodnoceno a prakticky snad i ověřeno, ale co musí být odnaučeno, aby bylo regenerováno, tedy vykonáno na sobě a pro sebe. Někdy se tomu říká tvůrčí akt, já tomu říkám – v nabubřelé parafrázi Herberta Blaua – krvácející myšlenka.

Institucionální hodnocení – v systému, v němž se pohybuji, bych práci ohodnotil známkou velmi dobře.

V Praze 30. května 2019

Martin Pšenička